

Forskelle og ligheder (Skillnader og likheter) mellem det danske og svenske uddannelsessystem

DET DANSKE SYSTEM

Undervisningspligt

Der er ni års undervisningspligt i Danmark. Børn skal have undervisning, fra de er fyldt syv år. Efter ni års skolegang i grundskolen er det frivilligt, om man vil videreudanne sig. Man kan også vælge at gå i 10. klasse. Regeringen har en målsætning om, at 95% af en ungdomsårgang skal have taget en ungdomsuddannelse i 2015. De sidste tal ligger på 80 - 84% afhængig af opgørelsesmetode. Derfor har det stort politisk fokus at få så mange unge som muligt til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Ungdommens Uddannelsesvejledning

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) giver personlig vejledning til elever i folkeskolens 6.-10. klasse og andre unge under 25 år. Unge der er droppet ud af uddannelsen og ikke er i job bliver kontaktet af UU. Alle ungdomsuddannelsesinstitutioner skal kontakte UU, når de udmelder en elev fra deres skole. Unge under 25 år har altid mulighed for selv at henvende sig til UU, hvis de ønsker vejledning.

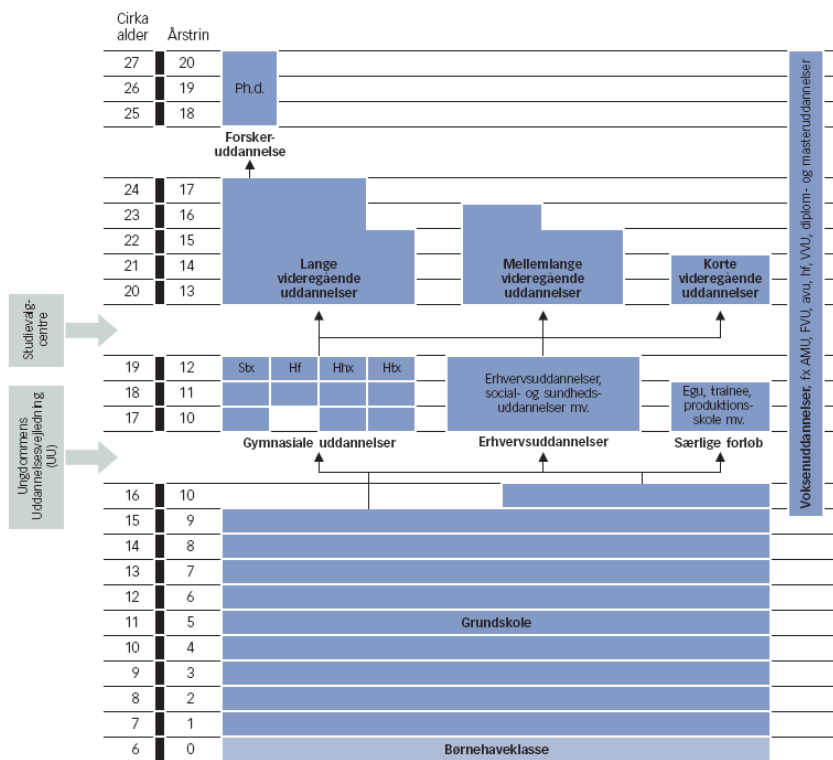
Ungdomsuddannelser

Når en ung har afsluttet sin skoleuddannelse med 9. eller 10. klasse, kan de søge om optagelse på en ungdomsuddannelse. Ungdomsuddannelserne er studieforberedende eller erhvervskompetencegivende uddannelser, der oftest varer 3 eller 4 år. De er gratis og man kan søge om at få statens uddannelsesstøtte, SU, når man er fyldt 18 år. I Danmark er yrkesforberedende uddannelser kaldt erhvervsuddannelser. Hvis man tager en erhvervsuddannelse, får man lærlingeløn, når man er i praktik. Ungdomsuddannelserne er "statslige selvejende" institutioner. Det betyder, at de er selvstyrende men får betaling af staten efter hvor mange elever, der går på skolen og hvor mange, der gennemfører uddannelsen.

Optagelse (Behörighet)

Der er ingen nationale krav om karakterer (betyg), når de unge søger ind på en ungdomsuddannelse. Hvis eleverne har dårlige karakterer i folkeskolen kan gymnasieskolerne vælge at lade eleverne gå til optagelsesprøve, før de starter. Hvis der er for mange ansøgere til et gymnasium, bliver nogle elever sendt til andre gymnasier. På erhvervsskolerne har det indtil 2010 været sådan, at alle havde krav på optagelse. Efter en ny lovgivning er der nu mulighed for, at elever som ikke vurderes uddannelsesparate af UU kan få ekstra seks måneder til et særligt individuelt forløb. (Lidt som det svenske IV-program). Der er ingen øvre aldersgrænse på de danske ungdomsuddannelser, men de fleste er mellem 16-20 år gamle.

Model over det danske uddannelsessystem

Yrkesutbildningar på gymnasienivå

I Danmark kallar man utbildningar på gymnasienivå för 'ungdomsuddannelser'. De är updelade i två kategorier: "gymnasieuddannelser", som är teoretiska och studieförberedande, och "erhvervsuddannelser", som är yrkesförberedande utbildningar med mycket praktik. Erhvervsuddannelser förkortas ofta EUD, och kallas ibland på svenska för lärlingsutbildningar, eftersom eleverna tillbringar mycket tid på ett företag som lärling, eller som det heter på danska, "elev".

Danska erhvervsuddannelser, även kallade EUD, är lämpliga för dig som gärna vill gå en utbildning med mycket praktik. Det finns stora skillnader mellan danska erhvervsuddannelser och svenska yrkesinriktade gymnasieprogram.

Skillnader

Danska EUD varar vanligtvis 3½ till 4 år, en del är kortare och ett fåtal tar längre tid. De innehåller två nivåer där den första nivån kallas ”grundforløb” och den andra nivån kallas ”hovedforløb”. Undervisningen på en EUD består både av skolundervisning och praktik, men de danska EUD utbildningarna har en mycket större andel praktik än svenska yrkesutbildningar på gymnasienivå. Ca 50-75 % av en EUD utbildning äger rum på ett företag som ”elev”.

Du kan söka till en EUD i Danmark när du gått ut grundskolan men det finns ingen åldersgräns uppåt. Är du över 25 år kallas det ”voksen erhvervsuddannelse”. Om du tagit en liknande utbildning, eller delar av en liknande utbildning, tidigare på till exempel ett svenskt gymnasium kan du i vissa fall få tillgodoräkna delar av den danska utbildningen. EUD utbildningarna tar in nya studerande flera gånger om året, och alltså inte bara vid höstterminens start som i Sverige.

EUD

EUD delas upp i 12 så kallade ”indgange”. Varje ingång innehåller en rad olika utbildningar som ligger bransch- och utbildningsmässigt nära varandra. Här är några exempel på yrken man kan utbilda sig till inom de olika ingångarna:

Bil, fly og andre transportmidler, t.ex. mekaniker, karosserismed, maskintekniker

Bygge og anlæg, t.ex. byggnadsarbetare, murare, målare, golvläggare, glastekniker, VVS-montör

Bygnings- og brugerservice, t.ex. fastighetstekniker, säkerhetsvakt

Dyr, planter og natur, t.ex. djurskötare, veterinärsjukskötare, trädgårdsmästare

Krop og stil, t.ex. kosmetolog, fitnessinstruktör, frisör

Mad til mennesker, t.ex. slaktare, bagare, mejerist, receptionist, servitör, kock

Medieproduktion, t.ex. mediegrafiker, grafisk tekniker, producent, fotograf

Merkantil, t.ex. inköpare, försäljare, kontorsarbetare, eventkoordinator

Produktion og udvikling, t.ex. smed, urmakare, skomakare, finmekaniker, beklädningshantverkare (kläddesigner)

Strøm, styring og it, t.ex. elektriker, eventtekniker, datortekniker, elinstallatör

Sundhed, omsorg og pædagogik, t.ex. undersköterska, tandklinikassistent, vårdassistent, pedagogisk assistent

Transport og logistik, t.ex. lagerarbetare, räddningsarbetare, truck- och terminalarbetare, chaufför

Hur är utbildningen uppbyggd?

Skolundervisningen äger rum på särskilda yrkesskolor, ”erhvervsskoler”. Dessa kan vara tekniska-, handels-, lantbruks- eller social och sundhetsskolor. Undervisningen kan också i vissa fall äga rum på ett AMU-center (arbejdsmarkeds uddannelsescentre).

EUD utbildningar börjar i regel med något som kallas ett ”grundforløb” – en slags grund-

kurs som oftast varar 20 veckor, men kan variera från 10 till 60 veckor beroende på utbildningen och på elevens förutsättningar. Under ”hovedforløbet” varvas praktikperioder på företag med teoriperioder på skolan. Inför praktikdelen gör man upp ett utbildningsavtal med ett företag.

Praktikanställningen som elev skaffar man på egen hand, men man kan i vissa fall få hjälp av skolan. Företaget måste godkännas som praktikplats av skolan. När man anställts som elev på praktikplatsen får man lön – både under praktikperioderna och under de mellanliggande skolperioderna.

EUD utbildningar ger yrkeskompetens i form av ”svendebrev” (gesällbrev) eller ett ’uddannelsesbevis’, vilket innebär att du efter avslutad utbildning kan söka arbete.

Gymnasieuddannelser

Alla danska gymnasieuddannelser är 3-åriga, allmänbildande och studieförberedande utbildningar. Det innebär att du efter avslutad ”eksamen” är kvalificerad till att läsa vidare på en eftergymnasial utbildning.

Det första halvåret är en grundkurs. Efter grundkursen ska du som elev välja inriktning mellan Stx, Htx och Hhx.

Stx (Studentereksamen) är en allmänt studieförberedande utbildning som kan vara kvalificerande till både humanistiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga eftergymnasiala utbildningar. Hhx (Højere handelseksamen) fokuserar utöver utbildningens kärnämnen på företagsekonomi, nationalekonomi och språk.

Htx (Højere teknisk eksamen) är en utbildning med tonvikt på tekniska och naturvetenskapliga ämnen. En del av undervisningen kan äga rum på verkstäder eller i laboratorier. Utbildningen innehåller även kärnämnen.

(Eux er en eksamen på gymnasialt niveau, som tages i erhvervsuddannelserne. Den er netop blevet vedtaget og startes op efter sommerferien).

Även om Hhx och Htx är gymnasieuddannelser som leder till en ”studentereksamen” precis som Stx, kan själva undervisningen äga rum på en mer yrkesinriktad utbildningsinstitution, till exempel en ”handelsskole”, ”business college”, eller ”EUC”.

På STX finns det både obligatoriska och valbara ämnen. Ämnesvalen varierar allt efter efterfrågan. Man kan därför inte vara säker på att få läsa ett visst ämne om inte andra elever har samma intresse.

Till skillnad från i Sverige avslutas varje skolår på en dansk gymnasieuddannelse med ett visst antal skriftliga och muntliga examina, som kan jämföras med de stora, nationella proven man har i Sverige.

Hf (Højere forberedelseksamen)

Hf är en 2-årig, allmänorienterad och studieförberedande utbildning. Den används mest av lite äldre elever, som behöver kvalificera eller förbättra sig i vissa ämnen för att få en ”studentereksamen” och evt. söka till en eftergymnasial utbildning. Som svensk under 18 år ska man ha genomfört en examen som motsvarar ’10. klasse’ för att komma in på Hf. Om man har fyllt 18 kan man dock söka in på sina svenska grundskolebetyg.

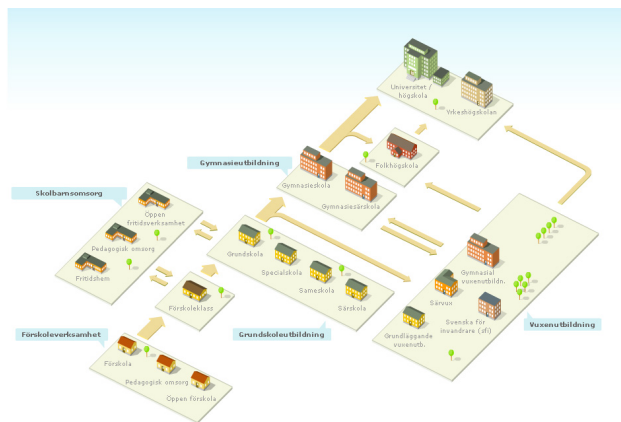
Den 2-åriga utbildningen på Hf inleds med en introduktionskurs i 4 veckor. Under de efterföljande två åren läser man som elev två obligatoriska ämnesgrupper samt flera valbara ämnen. Man kan också välja att läsa enskilda ämnen på Hf, som man behöver förbättra sig inom. Detta kallas HF-enkeltfag.

DET SVENSKE SYSTEM

Gymnasieskolen henvender sig til unge mellem 16 og 20 år. Efter at man er fyldt 20 år findes der mulighed for at gennemgå ”gymnasial vuxenutbildning” eller ”särvox”.

Det svenske uddannelsessystem adskiller sig fra det danske på nogle vigtige områder. Blandt andet er den svenske ’gymnasieskola’ et samlet system, hvor både studieförberedende og erhvervsförberedende uddannelser indgår.

Derudover skal eleverne have, hvad der kaldes ”godkänt grundskolebetyg i svensk, svensk som andetsprog, matematik och engelsk. For at opnå dette skal de opnå et bestemt antal point, ellers kan de ikke søge ind på et nationalt program. Disse elever tilbydes i stedet studier på et individuelt program. Et individuelt program skal først og fremmest forberede eleven til at studere på et nationelt eller et specialprogram. De individuelle programmer har variende længde.

Model over det svenske uddannelsessystem

Gymnasieuddannelse

Alle unge i Sverige som har afsluttet grundskolen har ret til en treårig gymnasieuddannelse. Gymnasieuddannelsen giver grundlæggende kundskaber til videre studier og til et fremtidigt liv som erhvervsaktiv og samfundsborger.

Till gymnasieuddannelsen regnes både gymnasieskolen og gymnasiesærskolen. Gymnasiesærskolan henvender sig til unge med udviklingsforstyrrelser.

Gymnasieskolen består af forskellige typer programmer:

- 17 nationale programmer som varer under 3 år. De er indelt i obligatoriske kurser, valgbare kurser, individuelle valg, kerneemner og projektarbejde. I alt findes der 17 forskellige nationale programmer.
- Individuelle programmer for elever med specielle uddannelsesbehov. Det kan for eksempel handle om elever vill gå på en lærlinguddannelse.
- Specialudformede lokale programmer som kombinerer emner fra forskellige nationale programmer.

Hvad er Gymnasieskolan?

Gymnasieskolan er en afgiftsfri og frivillig skoleform som unge kan vælge at gennemføre efter afsluttet grundskole.

Hvert nationalt program indbefatter:

Otte kerneemner: - Engelsk, æstetiske fag, idræt og sundhed, matematik, naturvidenskab, samfundsfag, svensk eller svensk som andetsprog samt religionskundskab.

- Et antal karaktersæremner som er specielle for det program som vælges.
- Projektarbejde.
- Arbejdsforberedende Uddannelse (APU), på de erhvervsforberedende programmer.

De forskellige gymnasieprogrammer kan være enten være studieforberedende, arbejdsmarkedsforberedende eller både og.

Kilder: Det svenske Skolverket, Det danske Undervisningsministerium og Uddannelsesportalen Øresund

